

MIKES KELEMEN MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANTÁRGYVERSENY

2025. április 25., országos szakasz

12. osztály, magyar tagozat

- minden tétel kötelező
- a tételek kidolgozására szánt idő: 3 óra
- megjelenés: 10 pont

I. TÉTEL

45 pont

Írj 1,5–2 oldalas értekezést Az *elpazarolt élet és a szeretetvágy motívuma* József Attila létösszegző verseiben címmel az alábbi szövegrészeket értelmezésére és olvasmányaidra építve!

A rakodópart alsó kövén ültem,
néztem, hogy úszik el a dinnyehéj.
Alig hallottam, sorsomba merültem,
hogy fecseg a felszín, hallgat a mély.
Mintha szívemből folyt volna tova,
zavaros, bölcs és nagy volt a Duna.

Mint az izmok, ha dolgozik az ember,
reszel, kalapál, vályogot vet, ás,
úgy pattant, úgy feszült, úgy ernyedett el
minden hullám és minden mozdulás.
S mint édesanyám, ringatott, mesélt
s mosta a város minden szennyesét. [...]

Talán eltűnök hirtelen,
akár az erdőben a vadnyom.
Elpazaroltam mindenem,
amiről számot kéne adnom.

Már bimbós gyermek-testemet
szem-maró füstön szárítottam.
Bánat szedi szét eszemet,
ha megtudom, mire jutottam.

Ifjuságom, e zöld vadont
szabadnak hittem és öröknek
és most könnyezve hallgatom,
a száraz ágak hogy zörögnek.

Anyám kún volt, az apám félig székely,
félig román, vagy tán egészen az.
Anyám szájából édes volt az étel,
apám szájából szép volt az igaz.
Mikor mozdulok, ők ölelik egymást.
Elszomorodom néha emiatt –
ez az elmulás. Ebből vagyok. „Meglásd,
ha majd nem leszünk!...” – megszólítanak.

Megszólítanak, mert ők én vagyok már;
gyenge létemre így vagyok erős,
ki emlékszem, hogy több vagyok a soknál,
mert az összejtig vagyok minden ős – [...]

(József Attila: A Dunánál)

Korán vájta belém fogát
a vágy, mely idegenbe tévedt.
Most rezge megbánás fog át:
várhattam volna még tíz évet.

Dacból se fogtam föl soha
értelmét az anyai szónak.
Majd árva lettem, mostoha
s kiröhögtem az oktatómat.

(József Attila: Talán eltűnök hirtelen)

Egyedül voltam én sokáig.
Majd eljöttek hozzám sokan.
Magad vagy, mondták; bár velük
voltam volna én boldogan.

Igy éltem s voltam én hiába,
megállapíthatom magam.
Bolondot játszottak velem
s már halálom is hasztalan.

Mióta éltem, forgószélben
próbáltam állni helyemen.
Nagy neveltség, hogy nem vétettem
többet, mint vétettek nekem.

Szép a tavasz és szép a nyár is,
de szebb az ősz s legszebb a tél,
annak, ki tűzhelyet, családot,
már végképp másoknak remél.

(József Attila: Ime, hát megeltem hazámat...)

Ugy vártalak, mint a vacsorát este,
ha feküdtem s anyám még odajárt.
Ugy reméltelek, mint kétségbeesve,
hülyén, (még ifjan) hívtam a halált –
nem jött, hálísten... Látod, ilyen boldog
vagyok, ha most meggondolom a dolgot.
De az még ostobább,
hogy nem jöttél, bár jönni fogsz tovább!

Makacs elmulás tolja a világot
maga előtt, mint bányász a szeten,
melyet kifejtett, darabokra vágott.
De mélyben, egyben él, aki szeret.
Milyen tűzvész, miféle kivont kardok
káprázata volt, ami visszatartott,
hogy míg a hold haladt,
nem fogózhattam beléd azalatt?

(József Attila: Elmaradt ölelés miatt)

Nem emel föl már senki sem,
belenehezültem a sárba.
Fogadj fiadnak, Istenem,
hogy ne legyenek kegyetlen árva.

Tudod, szívem mily kisgyerek –
ne viszonozd a tagadásom;
ne vakítsd meg a lelkemet,
néha engedd, hogy mennybe lásson.

Fogj össze, formáló alak,
s amire kényszerítnek engem,
hogy valljalak, tagadjalak,
segíts meg mindkét szükségemben.

Kinek mindegy volt már a kín,
hisz gondjaid magamra vettem,
az árnyékvilág árkain
most már te örködj énfélettem.

Intsd meg mind, kiket szeretek,
hogy legyenek jobb szívvel hozzám.
Vizsgáld meg az én ügyemet,
mielőtt magam feláldoznám.

(József Attila: Nem emel föl)

Ki-be ugrál a két szemem, úgy érzem.
Ha megbolondulok, ne bántsatok.
Erős karokkal fogjatok le szépen;

amíg elkészül ez a költemény...
Mint úrt a fényszóró, csupasz tekintet
kutatja bennem: Mit vétettem én,

ha majd egész valómmal kancsítok –
ne mutassatok öklöt, úgy se látom.
A semmiből vissza ne rántsatok.

hogy nem felelnék, akárhogy intek,
hogy nem szeret, ki jog szerint enyém.
Ne higgyetek értetlen bűneimnek,

Gondoljátok meg: Ezen a világon
nincs senkim, semmim. S mit úgy hívtam: én,
az sincsen. Utolsó morzsáit rágom,

míg föl nem ment az odvas televény.

(József Attila: Ki-be ugrál...)

II. TÉTEL

45 pont

Az alábbi részletekből kiindulva írf egy 1,5–2 oldalas novellaszerű történetet, amelyben a szereplők megutálnak minden hazugságot! Adj találó címet a szövegednek!

Az író nem értelmez, hanem ábrázol. Visszaállítja a szemléletes állapotot, ahonnét a vélemények eredtek. Elölről kezdi a világot. [...] Ami megtörtént az emberrel, vagy amit tesz, amit tesznek vele, amit szeretne, amit tapasztal, érez, lát, hall: azt mind átéli, tudomásul veszi, reagál rá, visszagondol rá, rendezni próbálja, hordozza, építi, szóval éli az életét.

(Ottlik Géza: Minden megvan)

Az igaz, hogy Szeredyvel sohasem hazudtunk egymásnak, talán ezzel kellett volna kezdenem. Illetőleg: nem hazudhattunk egymásnak, nem voltunk abban a helyzetben. De ha tehettük volna, akkor sem lett volna kedvünk hozzá, mert már régen megutáltunk minden hazugságot. Ennek a történetét még nehezebb elmagyarázni. Nem erkölcsi emelkedettségéből gyűlöltük a hamisságot és hazugságot, hanem szinte testileg, az idegrendszerünk visszafoghatatlanul undorodott tőle; [...] Nem, nem, hiába. Akivel ezt meg akarnám értetni, annak végig kellene élnie velünk együtt tízéves korunktól fogva az egész katonaiskolai életünket.

(Ottlik Géza: Iskola a határon)